

Mese a hét gombócról

Fehér Ferenc

A Klub új tagot avatott, a tehetséges, fiatal rendezőt, akit nem kis mértékben egy szép lakásígéret vonzott a vidéki metropolisba. S mert a lakást még most, hónapok múltán sem kapta meg, tele volt lázadással. Most is ő vitte a szót:

— Túlságosan elszakadtatok az élettől, köldökbámulók vagytok; úgy kaptok a pénzcserélő alkalmakon, mint kutya a koncon, ahelyett, hogy hagynátok ezt a hivatalnok-életet, elvegyülnétek a népi életben és arról vallanátok írásaitokban...

— Népi élet? — húzta el a száját a hasonlóképpen fiatalnak és tehetségesnek csúfolt író. — A falujárók ideje lejárt, barátom. A népi életből kivészett a poézis. A szárkúp őszi kirakat-motívummá alacsonyodott, a dűlőutak fölött trafóállomások zúgnak nekünk még szokatlan éneket; a juhász táskarádiójával telepszik a vasbeton távvezeték-oszlopok tövébe és úgy halgatja Katherine Valentet. A mai életérzés modernebb megnyilvánulásokat követel már az írótól. A Hét krajcárt ma már nem írhatom meg, mert kikerekített mesének tetszene.

— Látod, ez az! — csapott le a rendező és szemében pusztai lángok lobbantak. — Ti, itt a Klub falai között azt hiszitek, hogy egy-egy falusi kiruccanás felületes impressziói alapján ítélnétek. Mit láttok ti meg például a mai paraszti életből? A parasztember is csak egy társadami vagy gazdasági kategória számotokra. Sőt, az sem. Úgy beszéltek róla, hogy „a Pista bácsi”, meg „a Julis néni”. S aszerint osztályozzátok őket, hogy tudatában vannak-e már a hibridkukorica és a mélyszántás jelentőségének vagy sem.

— Ott kellett hagynom a falut, mert a falu ma még lehűz, eltemet!

— De visszajársz-e elég gyakran? Gyalogosan, bevéve magad az életébe, úgy, ahogy azt például Móricz csinálta valaha...

— Ha Móricz köztünk élne, ő is Fiatot venne részletfizetésre! — jegyezte meg ironikusan a fiatal író, de észrevette, hogy ennyit mégsem engedhet meg magának a nagy Gyalogló író emlékével szemben, s higgadtan hozzátette: — Vagy legalábbis a hibridkukoricában, az olasz búzában, igen, ezekben a prózai dolgokban, és a mélyszántásban látná ő is a falu fölemelkedésének egyetlen biztos útját.

— De kutatná az életükben meghúzódó drámai és poétikus vonatkozásokat is! Azt, amiről csak a gyalogos, köztük járó ember szerezhethet tudomást! — vágott vissza a rendező és keserű hajnali vonatrabaktatásai ötlöttek fel benne.

A fiatal író hörpintett a feketekávéjából, és magabiztosan válaszolta:

— Mondtam már, hogy a paraszti élet poézise, úgy, ahogy te gondolsz rá, ma már nem létezik. Televíziót néznek, öregem, és kalipszót táncolnak. És ha gyalogosan mész közéjük, s városi ember létedre nincs egy koszos kis Fiatod sem, rád sem köpnek. Ehhez mit szólsz?

— Csak annyit, hogy undok általánosítás — jegyezte meg sápadt remegéssel a rendező és tekintete elrévedezett. A Fiat érzékeny pontja volt. A lakás után első számú terve. De aztán fölkapta a fejét és szúrósan az író szeme közé nézett:

— Ide figyelj, elmondok neked egy kis történetet... Olyan „hétkrajcáros”, elcsépett, divatjamúlt történetkét, ami azonban itt történt, napjaink paraszti életében, és hozzátartozik ahhoz a televíziós, kalipszós körképhez, amit te vázoltál fel az imént...

— Kérlek, csak rajta... — dőlt hátra otthonosan az író a Klub fotójében, s hanyagul nyúlt drága cigarettásdobozáért, mint aki nyeregben érzi magát.

— Rövid lesznek — ígérte a lobogótekintetű rendező és hirtelen hévvel belekezdett a történetbe:

— Ismerek otthon, öregem, egy családot, ahol a gyerekek sosem laknak jól, pedig dolgoz, serény emberek a szülők... Jó, jó, ne vágiatok közbe! Elismerem, hogy kivételes példa, s épp annyira nem jellemző, mint a televíziós antenna a szalmakazlak tetején... A gyerekek anyja egyszer morzsásgombócot főzött és szétporciózta, mint mindig...

(A fiatal író szeme megrebbent, és vonásai ellágyultak egy pillanatra; csak most látszott, hogy valóban fiatal még. Ki tudja, hova szaladtak vissza gondolatai az ételt porciózó édesanya említésére.)

— Mondom, az édesanyjuk szétporciózta a gombócot, s az ő hét gombócát a lernibe (ti, finomkodva, sütőnek mondjátok); eltette, mert szaladnia kellett az ebéddel az urához, aki egy darabka kenyérral ment ki a földre, kapálni... Még ráparancsolt a gyerekekre, hogy meg ne egyék, mire viszszajön...

— És azok megették, mi?

— Kérlek, ne vágj közbe... Hazajött az asszony fáradtan, éhesen, megy a lernihez... A vézna kis gyerekek körülállják... Az asszony rozszat sejt, de azok csak néznek rá sugárzó szemekkel... Nyúl a szegény-asszony a lábasért, kihúzza, és könnybeárad a szeme; hiánytalanul megvolt mind a hét gombóc, éppen csak a pirított morzsa hiányzott róluk... Azt lenyalogatták az éhes kis gyerekek... Ennyi az egész, öregem! — szólt csendesen a rendező és még hozzátette kihívóan: — Megírhatnád! Azt hiszem, nem rossz téma.

A fiatal író lehunyta szemmel ült. Csak nagysokára szólalt meg. A hangjában megtisztulásféle rezgett:

— Megírom. És köszönöm neked...

Azzal fogta köpenyét, és kilépett az éjszakába.

Azontúl ritkán látták a Klubban.

A beavatottak azt suttogták, hogy valami nagy íráson dolgozik.

S a fiatal író ezerszer elkezdte, de csak a címig jutott el: „Mese a hét gombócról.” Tovább nem jutott. Csak a mese fájó íze sajogtak benne. Kereste azoknak a kis paraszti arcoknak a vonásait, a kerekre nyílt, anyjukat leső szemüket, de csak hamis asszociációk toltak eléje; az egyetlen, döntő élmény hiánya végül is arra készítette, hogy felkeresse a rendezőt.

Az már újonnan kapott lakásában fogadta a lesoványodott, zaklatott állapotban lévő fiatal író. Leültette egy fotójbe, amely emlékeztette a Klub kényelmes bútordarabjaira.

— Mi az, mi történt, öregem? Mi van veled?

— A címet mondd meg — szólt rekedten az író.

— Miféle címet? — hökkent meg a rendező, és maga is leült.

— Hol laknak azok a gyerekek?... Tudod, a hét gombóc története...

Meg akarom írni...

— Ja vagy úgy? — nevetett a házigazda. — Ugyan, kérlek, nevetséges dolog... Én már egészen elfelejtettem...

— De kérlek, be kell vallanom, hogy... én csak ugrattalak akkor...

— De én nem! — csattant fel az író, hogy amaz őszintén megijedt tőle. valamivel vissza kellett vágnom... Főlényes voltál... Én azt a történetet, kérlek, ne haragudj... ott rögtönöztem, a Klubban!...

Az író keskeny válla megrándult, feje mellére horgadt. Egész testében rázta a nevetés... Nevettek, hahotáztak mind a ketten...

Csak amikor végül fölemelte a fejét, akkor látta a rendező, hogy azon a sovány, szoba-sápadt arcon könnyek csorognak végig...

